

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

ЗБІЛЬШЕННЯ РОЛІ СПОРТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО СПАДУ ВНАСЛІДОК ПАНДЕМІЇ

Білогур В.Є.

Значення спортивного менеджменту стає все більш помітним і виступає не тільки соціальним, економічним, культурним, освітянським, а й політичним чинником у сучасному світі. Залучення широких мас населення до занять фізичною культурою, стан здоров'я населення та успіхи на міжнародних змаганнях є безперечним доказом життєздатності та духовної сили нації, а також її військової та політичної могутності. А це, в свою чергу, призводить до попиту на спортивно-оздоровчі послуги. Тому у світі зростає значення сучасного кваліфікованого спортивного менеджменту.

Сфера спортивного менеджменту багатогранна, охоплює різні види діяльності. Діючи в умовах змішаної економіки (державне і ринкове регулювання управлінських відносин), фізкультурно-спортивні організації повинні вміти формувати систему спортивного менеджменту, здатну ефективно працювати в сучасних умовах, забезпечувати собі можливості розвитку, стійке положення на ринку спортивних послуг [1].

Самостійність спортивних організацій в умовах ринку, ускладнення характеру виконуваних ними робіт і збільшення обсягу діяльності вимагає більшого розмаїття сфери спортивного менеджменту. В першу чергу, це стосується відповідальності керівників за сучасні і якісні рішення, соціальну і кадрову політику.

Спортивний менеджмент - це самостійна галузь знань, яка несе в собі досягнення багатьох наук у поєднанні з практичним досвідом, мистецтвом (талантом) керівників усіх рівнів менеджменту. Сучасний менеджер - це людина, що володіє наукою управління, розуміється в її особливостях, а також в специфіці маркетингу, економіки, інновацій, управління персоналом. [2].

Для системи спортивного менеджменту організація та проведення змагань, фізкультурно-спортивних заходів, управління навчально-тренувальним процесом підготовки спортсменів, має першочергове значення. В останні роки важливим розділом спортивного менеджменту стало надання різноманітних оздоровчих послуг, як правило, на комерційній основі, в умовах конкуренції з аналогічними організаціями. Щоб успішно діяти в сучасних умовах, необхідні знання про спортивний менеджмент, володіння різними його аспектами. За 30-річний досвід незалежності України змінилася не тільки країна, але й спортивний рух, який значно зміцнів і вийшов на новий рівень розвитку [3]. Ці зміни не могли не позначитися на спортивному менеджменті. Тому свою головну задачу ми вбачаємо у тому, щоб не тільки розкрити численні аспекти сучасного спортивного менеджменту, а й показати його важливість і значення для подальшого поступального руху вітчизняної системи фізичної культури і спорту.

Поняття «спортивний менеджмент» має кілька смислових значень. У широкому розумінні воно означає вміння домагатися поставлених цілей, використовуючи інтелект, працю і мотиви поведінки різних людей. Сутність спортивного менеджменту можна визначити як вид людської діяльності, що поєднує науку і мистецтво управління. У «Словнику іноземних слів» спортивний менеджмент тлумачиться, як управління виробництвом і як сукупність принципів, методів, засобів і форм управління з

метою підвищення ефективності виробництва та його прибутковості у сфері спорту [4].

Спортивний менеджмент - це інтеграційний процес, в якому професійні фахівці формують організації та управляють ними, ставлять цілі та розробляють способи їх досягнення. Ми використовуємо поняття «менеджмент» і «управління» як ідентичні, хоча фахівці і теоретики менеджменту знаходять деякі відмінні риси. Так, якщо мова йде про державні органи, більш правильно використовувати термін «управління». Фігура менеджера, його особистість пов'язується з роботою в ринкових умовах, наявністю спеціальної управлінської освіти, глибокого знання сфери спорту. Історія менеджменту сягає глибокої давнини: ще давньогрецьким мислителем Платоном були написані праці про те, що повинен існувати розподіл праці для досягнення високих результатів. Пізніше Сократ зазначив, що процес виробництва буде набагато ефективнішим при правильному розподілі робочої сили і повноважень працівників [5].

В Україні менеджмент отримав розвиток з дев'яностих років, після переходу країни на ринкову економіку. Планова економічна система була зруйнована і почався процес формування нової системи, яка призвела до виникнення комерційних спортивних організацій. Нове ставлення з'явилося і до проблем грамотного управління комерційною діяльністю спортивних підприємств, тому значно зросла роль кваліфікованого спортивного менеджменту [6].

Основи менеджменту застосовуються у всіх організаціях. При цьому слід враховувати, що, в умовах розвитку змішаної економіки, управляти організаціями стало складніше, ніж при централізованій, командно-адміністративній системі. Це пов'язано з виникненням нових форм власності, формуванням нових господарських

зв'язків, ринкових механізмів управління, розширенням прав, самостійності, незалежності організацій. Їм стали властиві нові рішення, головне з яких - вміння гнучко адаптуватися до навколишнього середовища і ситуацій.

У зв'язку з розширенням масштабів різноманітних сфер людської діяльності, виникла необхідність виділити управління в окремий, специфічний вид праці для забезпечення координації та узгодженої цілеспрямованої роботи всього колективу працівників. Надалі це призвело до розширення сфери управління, її ускладнення і спеціалізації. Аналогічні процеси спостерігаються й в сфері спортивної діяльності. Наприклад, тренер, на початкових етапах підготовки новачків, сам керує всіма аспектами роботи. Колектив вищого рангу не може обійтися без послуг не тільки тренера, а і цілого штату працівників, які виконують більш вузькі функції в управлінні колективом (лікарі, масажисти, адміністратори, психологи та ін.).

2020-2021 роки увійдуть в історію як роки глобальної пандемії і масштабних потрясінь, пов'язаних з явищем коронавірус COVID-19, який розділив історію на «до» і «після», і поставив на межу виживання цілі галузі економіки, в числі яких опинилися індустрія розваг і спорт. Пандемія змусила правовласників спортивних проєктів вживати грандіозні заходи, пов'язані з календарем змагань, бізнес-моделями спортивних форматів, електронними симуляторами різних видів спорту. Довелося застосовувати нові моделі управління і критерії ефективності економіки спорту.

За останнє сторіччя в спорті створена централізована система управління на глобальному рівні, єдиний міжнародний календар змагань, глобальна система інформаційного мовлення [7]. При цьому, в один момент інфраструктура спорту виявилася недоступною для

споживачів, турніри і змагання були зупинені через всесвітню пандемію. Економіка сталого розвитку спорту рухнула, бізнес-моделі виявилися неефективними і зажадали термінових рішень.

Стратегічно важливі, історично сильні види спорту (плавання, легка атлетика, художня гімнастика), які практично на 100% фінансуються державою, відчували наслідки фінансової кризи у меншій мірі. Федерації ж тих видів спорту, які фінансуються частково або повністю за рахунок спонсорських коштів, значно постраждали. Криза призвела до того, що багато структур цього сектору почали урізати фінансування кампаній по спонсорству деяких видів спорту, які для них, зі стратегічної точки зору, не є життєво необхідними, наприклад, футболу. На фінансуванні футболу в перспективі також позначиться загальне зниження купівельної спроможності уболівальників через рецесію, що насувається [7].

Питання полягає в тому, як саме криза вплине на інноваційні процеси в спортивному менеджменті, на його розвиток в довгостроковій перспективі. Якщо говорити, як криза позначиться на інноваційних процесах в спорті, то можна виділити наступні моменти:

1. Очищення ринку від «мильних бульбашок». Напевно більшість «надуманих» видів спорту, що не мають серйозної матеріальної і фінансової бази, підуть. Таким чином, на арені залишаться найсильніші федерації, гідні боротися за державне фінансування.

2. Оптимізація фінансового менеджменту в спорті. Справа в тому, що раніше команди одночасно фінансувались з трьох-чотирьох джерел, хоча при грамотному плануванні для повноцінного розвитку вистачило б і одного.

3. Посилення державного контролю за витрачанням бюджетних коштів. Перехід спортивних клубів на

раціональну систему управління витратами, урізування видаткової частини бюджету спортивних клубів.

4. Призупинення досліджень і розробок в області високотехнологічних спортивних матеріалів і обладнання, екіпіровки. Імовірно знизяться темпи розвитку спортивної медицини та фармакології, що буде мати і свій позитивний ефект: знизиться застосування допінгових засобів, різних «харчових добавок», «спалювачів жиру» та ін.

На багатьох форумах адміністратори по спорту перейшли в онлайн формат, ФІФА пропонує продовжити контракти до нової дати, коли сезон фактично закінчиться (тобто, якщо сезон закінчується 15 липня, контракти з терміном дії гравців будуть продовжені до тих пір). Не виключається варіант, при якому, щоб уникнути скандалів і інших позаштатних ситуацій, спортивні чиновники приймуть рішення проводити всі матчі без глядачів. Ще одним заходом стане розвиток кіберспорту. Також існує тенденція, коли школи та клуби об'єднуються і самі влаштовують кібертурніри. Це один з найбільш перспективних спортивних напрямків у світі. З урахуванням міжнародного досвіду, можна розглянути питання про створення в Міністерстві молоді та спорту України антикризового комітету з розробки плану дій по мінімізації негативних наслідків пандемії, де будуть відображені кращі практики щодо оптимізації спортивного менеджменту, фінансування і організації спортивних заходів в умовах економічного спаду.

Список використаної літератури та джерел

1. Bilohur, Vlada, Andriukaitiene, Regina & Makieshyna, Yuliia. Educational policy in the field of sport during the COVID-19 pandemic: challenges, threats, development trends. Humanities studies: Collection of Scientific Papers. Zaporozhye: Zaporozhye National University, 2021. 7 (84), P. 65-74.

2. Bilohur Vlada, Andriukaitiene Regina. Sports culture as a means of improving the integrity of sports personality: philosophicalcultural and anthropological analysis. *Humanities Studies*. 2020. *Запоріжжя: ЗНУ*. 2020. Випуск 6 (83). С. 136-152.

3. Bilohur Vlada, Andriukaitiene Regina. Theoretical methodological sports reflection as a human dimension area of sports activity and possibilities of its humanization in the society. *Humanities Studies*. *Запоріжжя: ЗНУ*. 2020. Випуск 5 (82). С. 132-146.

4. Bilohur, Vlada, Andriukaitiene, Regina. Philosophy of sports as a substance basis for the development of personality and expression of the general essence of competition. *Humanities Studies*. *Запоріжжя: ЗНУ*. 2020. Випуск 4 (81). С. 145-164.

5. Akranglyte Gintare, Andriukaitienė Regina, Bilohur Vlada. Formation of character and image of sportsman as a competitive advantage in mass media (continuation of the article №2, 2019). *Humanities Studies*. *Запоріжжя: ЗНУ*. Випуск 3 (80). С. 92-111.

6. Bilohur Vlada. Formation of the concept of innovative sports management in Ukraine. *Humanities Studies*. *Запоріжжя: ЗНУ*. 2019. Випуск 1 (78). С. 27-38.

7. Alla Cherep, Valentyna Voronkova, Luai Faisal Muts, Alexander Fursin. Information and innovation technologies as a factor of improving the efficiency of digital economy and business in the Globalization 4.0. *Humanities Studies*. 2019. Випуск 1(78). С. 170-181.